

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

K

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ
ZAKŁAD DESANTÓW OPERACYJNYCH

JAWNE

~~Do szafki~~
~~1301~~

ASG WP wewn. 3859/84

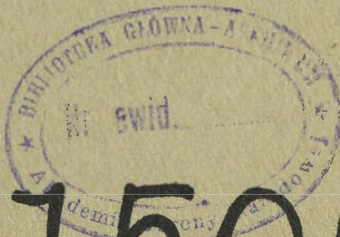
Egz. nr 1

Płk dr Eugeniusz DUSZEWICZ

WŁAŚCIWOŚCI UŻYCIA DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ W OPERACJI ZACZEPNEJ FRONTU

Skrypt

~~47504~~

WARSZAWA

STYCZEŃ

1985

K

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ
ZAKŁAD DESANTÓW OPERACYJNYCH

JAWNE

~~Do użytku
specjalnego~~

ASG WP wewn. 3859/84

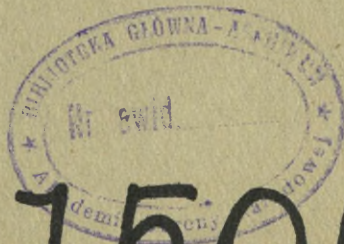
Egz. nr 1

Plk dr Eugeniusz DUSZEWICZ

WŁAŚCIWOŚCI UŻYCIA DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ W OPERACJI ZACZEPNEJ FRONTU

Skrypt

~~47504~~

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ
ZAKŁAD DESANTÓW OPERACYJNYCH

PRZEKLASYFIKOWANO

JAWNE

ASG WP wawn. 3859/84 Protokół Nr 54305

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Egz.nr ...

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

Płk dr Eugeniusz DUSZEWICZ

WŁAŚCIWOŚCI UŻYCIA DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ W OPERACJI
ZACZEPNEJ FRONTU

Skrypt

WARSAWA

Styczeń

1985

S P I S T R E Ś C I		Str.
WSTĘP		3
I. PRZEZNACZENIE, ORGANIZACJA, UZBROJENIE I MOŻLIWOŚCI BOJOWE DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ		5
1. Przeznaczenie		5
2. Organizacja, uzbrojenie i wyposażenie techniczne		6
3. Możliwości bojowe		9
II. WYBRANE PROBLEMY PLANOWANIA UŻYCIA DYWIZJI POWIE- TRZNODESANTOWEJ /OPERACYJNEGO DESANTU POWIETRZ- NEGO/ W OPERACJI ZACZEPNEJ FRONTU		14
1. Ogólne zasady planowania użycia desantów powie- trznnych		14
2. Powzięcie decyzji przez dowódcę frontu/armii/ o użyciu dywizji powietrznodesantowej/desantu/		17
3. Planowanie szczegółowe użycia dywizji powietrz- nodesantowej /desantu/		19
III. PRZYGOTOWANIE, DESANTOWANIE I DZIAŁANIA BOJOWE DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ		26
1. Wybrane zagadnienia przygotowania dywizji po- wietrznodesantowej do desantowania i prowadze- nia walki na tyłach nieprzyjaciela		26
A. Przedsięwzięcia planistyczno-organizacyjne i wykonawcze		26
B. Organizowanie współdziałania przez dowódcę dywizji		30
C. Przegrupowanie wojsk dywizji powietrznodesan- towej z rejonów wyczekiwania do rejonów zała- dowczych na lotniskach załadowania i startu.		34
D. Załadunek wojsk dywizji powietrznodesantowej do samolotów transportowych		35
2. Desantowanie dywizji powietrznodesantowej		36
A. Przelot		37
B. Zrzut i lądowanie		38
3. Prowadzenie działań bojowych		42
BIBLIOGRAFIA		48
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW :		
1. Struktura organizacyjna, uzbrojenie i wyposażenie dywizji powietrznodesantowej/ćwiczebna/.....		49

W S T Ę P

W warunkach pokoju, w których obserwuje się ciągły rozwój środków walki i w ogóle sztuki wojennej, coraz większe znaczenie mają ćwiczenia jako niewyczerpalne źródło inspiracji twórczej w określeniu i korygowaniu zasad oraz założeń doktrynalnych w zakresie teorii sztuki wojennej, a także w podejmowaniu nowych problemów z zakresu sposobów przygotowania i prowadzenia działań bojowych różnych rodzajów wojsk w celu dalszego doskonalenia obronności, zdolności i gotowości bojowej Sił Zbrojnych.

Konfrontowanie doświadczeń uzyskanych w czasie ćwiczeń z wnioskami wynikającymi z praktycznego użycia desantów powietrznych w II wojnie światowej oraz w wojnach i konfliktach lokalnych umożliwia: dokonywanie krytycznych przewartościowań, odrzucanie tego, co nie jest lub nie będzie przydatne w rzeczywistych warunkach wojennych, wyeliminowanie zbyt arbitralnych ustaleń i rozwiązań, nie mających uzasadnienia teoretycznego i umotywowania praktycznego we współczesnych warunkach prowadzenia operacji zaczepnych wojsk lądowych.

We współczesnych bowiem warunkach doświadczenia wojenne i ćwiczebne mają coraz większą wartość poznawczą, przede wszystkim w rozwijaniu wyobraźni taktyczno-operacyjnej oficerów, zwłaszcza kadr dowódczo-sztabowych. Muszą one jednak być wszechstronnie i systematycznie konfrontowane z działalnością potencjalnego nieprzyjaciela oraz z aktualnym i prognozowanym rozwojem wojsk własnych, ich możliwościami taktyczno-operacyjnymi i bojowymi, warunkami przewidywanego teatru działań wojennych i właściwościami określonych kierunków operacyjnych.

Szansy manewr. (automatyczny) "WASYŁOK" ze WP-8
Szansy manewr. ("PODNOŚ" ok. krz
120 manewr. "SANI" ze m 120

Współczesna operacja zaczepna frontu/armii/ charakteryzuje się masowym stosowaniem desantów powietrznych, szczególnie znaczenia taktycznego. To tezę potwierdza praktyka wielu ćwiczeń prowadzonych w systemie koalicyjnym i narodowym sił zbrojnych państw - sygnatariuszy Układu Warszawskiego. Z wielu przykładów przytoczmy tylko jeden. W ćwiczeniu "ZACHÓD-81" /operacja frontowa/ planowano wysadzenie ponad 160 desantów powietrznych, w tym dwa desanty operacyjne - każdy w składzie DPD, i dwa desanty taktyczno-operacyjne - każdy w składzie brygady desantowoszturmowej. Średnio każdej doby operacji zaczepnej planowano wysadzić 10-13 desantów powietrznych.

Powyższy przykład, między innymi, świadczy o ogromnym planistyczno-organizacyjnym wysiłku dowództw i sztabów w planowaniu operacyjno-taktycznego użycia desantów powietrznych, jednocześnie wskazuje na potrzebę poznawania przez oficerów zasad użycia oraz organizowania i prowadzenia działań bojowych przez desanty powietrzne w operacji zaczepnej.

Miniejsze opracowanie jest przeznaczone dla oficerów - słuchaczy studiów podyplomowych oraz III roku studiów stacjonarnych wojsk lądowych i lotniczych jako pomoc w samodzielnym studiowaniu problematyki użycia dywizji powietrznodesantowej w operacji zaczepnej frontu.

I. PRZEZNACZENIE, ORGANIZACJA, UZBROJENIE I MOŻLIWOŚCI BOJOWE DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ

1. Przeznaczenie

Dywizja powietrznodesantowa /DPD/ jest specjalistycznym związkiem taktycznym wojsk lądowych przeznaczonym do wykonywania szczególnych zadań w ugrupowaniu nieprzyjaciela, których nie mogą realizować z różnych przyczyn inne związki albo oddziały wojsk operacyjnych, a ich wykonanie jest konieczne do zapewnienia powodzenia w toku operacji zaczepnej.

Dywizja powietrznodesantowa w operacji zaczepnej frontu może być użyta całością sił w charakterze operacyjnego desantu powietrznego lub częściami /oddziałami/ w charakterze taktycznooperacyjnych i taktycznych desantów powietrznych, wówczas poszczególne oddziały /bpd/ dywizji mogą być przydzielane armiom pierwszego rzutu operacyjnego frontu.

Ponadto, gdy sytuacja operacyjna tego wymaga, DPD całością sił może być również użyta w operacji zaczepnej armii prowadzonej na samodzielnym kierunku operacyjnym.

Dywizji powietrznodesantowej użytej w charakterze operacyjnego desantu powietrznego mogą być stawiane następujące zasadnicze zadania:

- niszczenie zgrupowań środków przenoszenia broni jądrowej oraz jej baz i składów / trudnych do wykrycia i zniszczenia innymi środkami, np. lotnictwem albo wojskami raketowymi/, w tym również węzłów komór min jądrowych i konwencjonalnych ;

- opanowanie i utrzymanie do czasu podejścia wojsk frontu /armii/ przyczółków, przepraw i odcinków dogodnych do przeprawy wojsk przez szerokie przeszkody wodne, przełęcz górskich, cieśnin i innych niewralgicznych rejonów ;

- rozbięcie obezwładzionych bronią jądrową zgrupowań nieprzyjaciela i uniemożliwienie im zabezpieczenia wyłomów powstałych w rezultacie uderzeń jądrowych ;

- zabezpieczenie lądowania desantu morskiego i wspólne z nim działanie w celu opanowania odcinka wybrzeża morskiego, wyspy /grupy wysp/, baz morskich itp.;

- opanowywanie i utrzymywanie lotnisk /baz lotniczych/ w celu wykorzystania ich przez własne lotnictwo oraz zabezpieczenie mu lądowania ;

- izolowanie pola walki od dopływu kolejnych sił nieprzyjaciela oraz dowodu środków materiałowych;

- zamknięcie, wspólnie z wojskami nacierającymi od frontu, pierścienia okrążenia wokół zgrupowania nieprzyjaciela;

- dezorganizowanie dowodzenia, łączności i materiałowo-technicznego zaopatrywania wojsk nieprzyjaciela;

- dezorganizowanie mobilizacyjnych przedsięwzięć nieprzyjaciela, pracy jego centrów administracyjnych i działalności zaplecza oraz udzielanie pomocy miejscowemu ruchowi oporu.

2. Organizacja, uzbrojenie i wyposażenie techniczne

Przeznaczenie i warunki realizacji zadań dywizji powietrznodesantowej wywierają decydujący wpływ na charakter jej struktury organizacyjnej oraz uzbrojenie. Dywizja składa się z oddziałów i pododdziałów bojowych, pododdziałów zabezpieczenia działań bojowych oraz oddziału i pododdziału zabezpieczenia i obsługi^{x/}.

Do oddziałów i pododdziałów bojowych zalicza się bataliony powietrznodesantowe, artyleryjskie i obrony przeciwlotniczej.

---

x/ Szczegółowa organizację i uzbrojenie DPD przedstawia załącznik nr 1.

Batalion powietrznodesantowy jest podstawowym oddziałem /jednostką/ dywizji powietrznodesantowej. Obecnie dywizja posiada cztery bataliony powietrznodesantowe.

Artyleria dywizji powietrznodesantowej składa się z dywizjonu artylerii mieszanej, który jest uzbrojony w wyrzutnie WP-8, przenośne przeciwpancerne pociski kierowane i moździerz 120 mm.

Artyleria przeciwlotnicza dywizji składa się z samodzielnej baterii artylerii przeciwlotniczej uzbrojonej w armaty ZU-23-2 i przenośne rakiety S-2M.

Do pododdziałów zabezpieczenia działań bojowych dywizji powietrznodesantowej zaliczamy: kompanię rozpoznawczą, kompanię saperów - płetwonurków; kompanię łączności i kompanię chemiczną.

Oddziałem oraz pododdziałem zabezpieczenia i obsługi dywizji powietrznodesantowej jest batalion zabezpieczenia oraz kompania medyczna.

Oprócz środków technicznych i uzbrojenia, koniecznych do prowadzenia walki, dywizja powietrznodesantowa jest wyposażona /lub przewiduje się jej wyposażenie na okres "W"/ w specjalne powietrznodesantowe środki techniczne, zabezpieczające jej zrzut z samolotów transportowych. Do środków tych zaliczamy: platformy i zasobniki towarowe, systemy wielospadochronowe oraz spadochrony osobowe.

Cechą charakterystyczną struktury organizacyjnej dywizji powietrznodesantowej jest autonomiczność poszczególnych jej batalionów powietrznodesantowych.

Sprzęt bojowy i techniczny / z wyjątkiem samochodów ciężarowych/ dywizji dostosowany jest do zrzutu z samolotów transportowych.

Dywizja powietrznodesantowa o przedstawionej strukturze organizacyjnej, uzbrojeniu i wyposażeniu jest zaliczana do dywizji typu lekkiego. Na przykład w wojskach powietrznodesantowych Armii Radzieckiej dywizje powietrznodesantowe mają pułkową strukturę organizacyjną. Uzbrojone są w bojowe wozy typu BWD-1^{x/} /1-2 pułki w dywizji/, samobieżne działa typu Su-85 i 57. oraz zestawy artyleryjskie "NONA-S"^{xx/}. Generalnie rzecz biorąc, dywizje te charakteryzują się dużą siłą ognia i manewrowością na lądzie, a także znaczną odpornością na uderzenia ogniowe nieprzyjaciela.

Przeznaczenie dywizji powietrznodesantowej i charakter zadań wykonywanych na tyłach nieprzyjaciela stawia przed jej organizacją, uzbrojeniem i wyposażeniem wysokie wymagania.

Oddziały i pododdziały powinny posiadać wysoką manewrowość na polu walki i samodzielność w rozwiązywaniu zadań bojowych oraz możliwość prowadzenia działań bojowych w dużym oderwaniu od rozwijających operację zaczepną wojsk frontu /armii/.

Uzbrojenie i wyposażenie techniczne dywizji powietrznodesantowej jest bezpośrednio zależne od możliwości ekonomicznych kraju. Dlatego też rozwiązywanie problemów zwiększania manewrowości, mocy ognia i siły uderzeniowej pododdziałów i oddziałów dywizji powietrznodesantowej należy rozpatrywać w ścisłym związku z aktualnymi możliwościami ekonomicznymi państwa.

x/ Dane taktyczno-techniczne BWD-1:załoga-7 żołnierzy; uzbrojenie -wyż. PPK, 73mm armata, trzy KM; jednostka ognia - cztery rakiety PPK, 40 poc. 73mm, 4000 poc. 7,62mm; zasięg-po szosie 500 km, po drogach polnych 400 km; prześwit - regulowany hydraulicznie 100-450mm; ciężar -bojowy 7,5t.; do desantowania 6,7t; wymiary - dł.540cm, szer.263cm, wys.162-197cm; możliwości zrzuću - na platformie P-7 systemem spadochronowym, bez platformy z urządzeniem hamującym PRS-915/ paraszutno-rakietna; ja sistema wz.915/

xx/ Dane taktyczno-techniczne zestawu artyleryjskiego "NONA-S"; 120mm armata, ciężar-3t, załoga-4 żołnierzy, jedn. ognia-25 poc., odl. strzelania - do 9 km.

3. Możliwości bojowe.

Duża manewrowość operacyjno-taktyczna - ze względu na przerzut w rejon działania drogą powietrzną - sprawia, że dywizja powietrznodesantowa ma możliwość:

- najwcześniejszego dotarcia do obiektów albo rejonów wpływających na operacyjno-taktyczną spójność ugrupowania wojsk nieprzyjaciela lub swobodny ruch jego odwodów w toku operacji ;
- natychmiastowego wykorzystania skutków własnych uderzeń jądrowych i ogniowych;
- uzyskania zaskoczenia, co do obiektów /rejonu, rubieży/, czasu i metod działania, a także kierunków podejścia i wykonywania uderzeń na obiekty nieprzyjaciela.

Prezentując walory operacyjno-taktyczne użycia dywizji powietrznodesantowej w toku operacji zaczepnej równocześnie trzeba pamiętać o czynnikach, które ograniczają jej użycie całością sił, jak również o ujemnych cechach wynikających z jej aktualnego uzbrojenia i wyposażenia desantowego.

Po pierwsze, nasze Siły Zbrojne nie dysponują niezbędną liczbą lotnictwa transportowego do jednoczesnego desantowania całości sił DPD. Podobnie wygląda problem ciężkiej tary desantowej /platform i zasobników/, dywizja nie posiada jej w dostatecznej liczbie.

Problemy te mogą być rozwiązywane jedynie w systemie koalicyjnym. Zresztą od momentu organizowania naszej DPD, tak zakładano je rozwiązywać.

Po drugie, DPD aczkolwiek pod koniec lat siedemdziesiątych została zreorganizowana /dokonano częściowej zmiany struktury organizacyjnej, zwiększono siłę ognia i autonomiczność batalionów/, w dalszym ciągu dysponuje - w stosunku do potencjalnych

warunków realizacji zadań - niewielką siłą uderzenia, a także odpornością na uderzenia nieprzyjaciela. Fakty te ograniczają głębokość desantowania i czas samodzielnych działań bojowych DPD na tyłach nieprzyjaciela. Rekompensowanie tych ujemnych cech w toku działań bojowych wymaga zwiększonego wysiłku frontu w wsparciu ogniowym i osłonie DPD, co na współczesnym polu walki może okazać się bardzo trudne do zrealizowania w niezbędnym zakresie, dlatego też może wpłynąć na ograniczenie użycia DPD - w szczególności całością sił - w operacji zaczepnej.

Po trzecie, operacja powietrznodesantowa - w której, między innymi, będzie uczestniczyć DPD - pod względem planistyczno-organizacyjnym i wykonawczym jest przedsięwzięciem wysoce skomplikowanym. Operacja ta wymaga zaangażowania dużego potencjału bojowego wojsk frontu, w szczególności wojsk lotniczych, oraz przydzielenia z wyższego szczebla do dyspozycji frontu odpowiedniej ilości lotnictwa transportowego, a niekiedy również i innych rodzajów lotnictwa. Dlatego też organizowanie i prowadzenie operacji powietrznodesantowej w ramach operacji zaczepnej frontu - zgodnie z obowiązującymi poglądami na jej prowadzenie - będzie należało do wyjątków.

Alternatywnym niejako rozwiązaniem przewyższania istniejących trudności, zapewniającym swobodne dysponowanie DPD w operacji zaczepnej frontu jest użycie jej częściami /oddziałami, niekiedy pododdziałami/, w sposób zdecentralizowany do wykonywania zadań taktyczno-operacyjnych i taktycznych.

Koncepcję tę, po raz pierwszy, zrealizowano w ćwiczeniu "LATO-78". Poszczególne bataliony powietrznodesantowe DPD przydzielono armiom pierwszego rzutu operacyjnego frontu. Bataliony były wykorzystywane jako desanty śmigłowcowe, zgodnie z decyzjami

dowódców armii.

Koncepcja wykorzystania wojsk DPD do wykonywania zadań taktyczno-operacyjnych i taktycznych, twórczo rozwijana, z powodzeniem jest stosowana w wielu kolejnych ćwiczeniach naszych Sił Zbrojnych.

Na przykład w siłach zbrojnych ZSRR zorganizowane brygady i pułki desantowoszturmowe, które w operacji zaczepnej frontu przewiduje się wykorzystywać do wykonywania zadań operacyjno-taktycznych, a całokształt przedsięwzięć związanych z ich użyciem nazwano operacją desantowo - szturmowa.

Skład bojowy, a także stan moralno-polityczny wojsk DPD, ich uzbrojenie, wyszkolenie, wysoka efektywność oraz sprawność dowodzenia są głównymi składnikami możliwości bojowych DPD i jej oddziałów /pododdziałów/.

Na możliwości bojowe dywizji powietrznodesantowej składają się możliwości czterech batalionów powietrznodesantowych oraz dywizjonu artylerii mieszanej i pododdziałów specjalistycznych.

Analiza możliwości ogniowych - stanowiących podstawowy czynnik możliwości bojowych - wskazuje, że batalion powietrznodesantowy w sprzyjających warunkach działań ma następujące możliwości:

- wykonać napad na SD dywizji, WSD lub TSD korpusu armijnego;
- zniszczyć polowy ruchomy skład zaopatrywania w amunicję specjalną /konwencjonalną/, korpusne punkty /3-4/ zaopatrywania dywizji pierwszego lub drugiego rzutu rozwijane przez bataliony zaopatrywania, do dywizjonu wyrzutni rakiet typu "ziemia - ziemia" batalion śmigłowców na lądowisku, 1-2 duże węzły kolejowe;
- opóźnić o 8-12 godzin marsz brygady, zadając jej 20-30% strat /działania może prowadzić na jednym kierunku w pasie 2-3km/;

- uchwycić i utrzymać przez okres 6-12 godzin odcinek rubieży wodnej z 1-3 punktami dogodnymi do organizacji przepraw, przez 4-6 godzin lotnisko, przez 6-12 godzin węzeł dróg;

- opanować mały port morski lub 1-2 punkty lądowania desantu morskiego;

- skutecznie atakować 2-3 kompanijne punkty oporu/ zorganizowane przez kompanie piechoty/ ;

- bronić rejonu o szerokości 3-5 km i głębokości 2-3 km, stawiając skuteczny opór siłom dwukrotnie silniejszym i zadać im 30-50% strat lub zorganizować 2-3 zasadzki;

- dezorganizować system dowodzenia i zaopatrywania wojsk na obszarze 1-2 tys. km²;

- prowadzić działania rozpoznawczo-dywersyjne na obszarze do 3 tys. km², organizując 12-27 grup.

Specyfika działań DPD powoduje, że do bezpośredniej walki będzie zaangażowanych jednocześnie nie więcej niż 2/3 sił i środków dywizji. Ponadto działania bojowe prowadzone będą z zasady samodzielnymi zgrupowaniami, często na oddzielnych kierunkach /rejonach/ czyni globalne jej możliwości - choć w porównaniu z innymi dywizjami wojsk lądowych są znacznie mniejsze - zdolnymi do przeciwstawienia się jednocześnie siłom ekwiwalentnym 1-1,5 dywizji nieprzyjaciela.

Ze względu na ograniczoną odporność sił DPD na ogniowe uderzenia nieprzyjaciela, istotny wpływ na możliwości bojowe dywizji będzie wywierał teren. Silnie urozmaicony, o bogatym pokryciu naturalnym i sztucznym niewątpliwie wpłynie na podniesienie ogólnych możliwości bojowych i wydłużenie czasu prowadzenia samodzielnych działań dywizji /oddziałów/ powietrznodesantowej.

Uwzględniając uwarunkowania wynikające ze struktury organizacyjnej, uzbrojenia i wyposażenia, aktualne możliwości bojowe DPD pozwalają jej prowadzić samodzielne działania bojowe na tyłach nieprzyjaciela przez 2-3 doby.

II. WYBRANE PROBLEMY PLANOWANIA UŻYCIA DYWIZJI POWIETRZNO-DESANTOWEJ / OPERACYJNEGO DESANTU POWIETRZNEGO / W OPERACJI ZACZEPNEJ FRONTU

1. Ogólne zasady planowania użycia desantów powietrznych

Użycie powietrznodesantowych związków taktycznych i oddziałów do wykonywania zadań w operacji zaczepnej określa decyzja dowódcy frontu o operacji, a rozwija /uściśla/ plan operacji /zbiór ogólnych i szczegółowych dokumentów/*.

W planie operacji zaczepnej frontu, w części ogólnej i w planie wykonania zadania bliższego /dalszego/, lub w oddzielnie opracowanym dokumencie - planie użycia desantów powietrznych w zadaniu bliższym /dalszym/ frontu, określa się :

- cele użycia /zadania/;
- skład i środki wzmocnienia ;
- rejony desantowania: główne i zapasowe;
- rejony wyjściowe do desantowania: rejony ześrodkowania i /lub/ wyczekiwania oraz terminy i czasy ich zajęcia, lotniska /ładowiska/ załadowania i startu, siły i środki obrony i osłony;
- terminy i czasy gotowości do ^{do}desantowania ^{załadowania} ;
- organizację desantowania: desantowany ZT /oddział/, skład lotnictwa transportowego oraz liczbę i rodzaj samolotów /śmigłowców/, odległość i głębokość desantowania, termin i czas desantowania /start, przelot, zrzut i ładowanie /, sposób desantowania, czas przelotu lotnictwa /śmigłowców/ transportowego /łącznie z jego powrotem z desantowania - liczony do przedniej linii własnych lotnisk/;

- przydział oddziałów /pododdziałów/ powietrznodesantowych i /lub/ desantowo-szturmowych ^{poszczególne} dla armii /skład, miejsce oraz termin i czas podporządkowania/;

- przydział samolotów /śmigłowców/ ^{transportowych} dla armii do wysadzania ^{poszczególnych} taktyczno-operacyjnych i taktycznych desantów powietrznych /skład, limit, termin i czas przydziału/.

Jeżeli powyższą treść przedstawia się w oddzielnym załączniku do planu operacji zaczepnej frontu, wówczas sporządza się go w formie graficznej na mapie 1:200000 z legendą opisową.

W tym przypadku na mapie przedstawia się: ogólne położenie wojsk własnych i nieprzyjaciela oraz zadania wojsk własnych, na których korzyść będą użyte desanty powietrzne; rejony wyjściowe do desantowania i rejony desantowania /ładowania/; korytarze przelotów lotnictwa transportowego podczas desantowania; przewidywane rubieże styczności bojowej wojsk lądowych w momencie zrzutu /ładowania/ poszczególnych desantów powietrznych.

Plan użycia desantów powietrznych w zadaniu bliższym /dalszym/ operacji zaczepnej frontu podpisują szef sztabu i szef zarządu operacyjnego, a zatwierdza go dowódca frontu.

Plan użycia desantów powietrznych stanowi podstawę do szczegółowego planowania operacji powietrznodesantowych.

Doświadczenia i wnioski z użycia desantów powietrznych w II wojnie światowej, w wojnach i konfliktach lokalnych oraz z wielu ćwiczeń dowódczo-sztabowych wskazują, że zużycie desantów powietrznych wskutek zachodzących nieraz radykalnych zmian w sytuacji operacyjno-strategicznej związków operacyjnych w toku operacji zaczepnych /użycie w ewentualnej wojnie różnych rodzajów broni masowego rażenia może te zmiany potęgować/, w każdym przypadku powinna poprzedzać oddzielną decyzję dowódcy frontu, która uwzględni aktualną sytuację operacyjno-strategiczną.

dy. Dep. ds. ds.
MISN

ptk doc. ob. Naczelnik

33079

WIT

Użycie dywizji powietrznodesantowej w operacji zaczepnej frontu, w szczególności w charakterze operacyjnego desantu powietrznego, wymaga realizacji wielu przedsięwzięć przygotowawczych - planistyczno-organizacyjnych i wykonawczych.

Realizacja tych przedsięwzięć przez dowództwo i sztab frontu jako organizatora użycia DPD - polega na :

- powzięciu decyzji o użyciu DPD w operacji;
- szczegółowym planowaniu operacji powietrznodesantowej;
- zabezpieczeniu niezbędnego transportu lotniczego i technicznego sprzętu desantowego;
- przygotowaniu rejonu /rejonów/ wyjściowego do desantowania i ześrodkowania w nich sił i środków desantu oraz niezbędnych zapasów środków materiałowo-technicznych ;
- zapewnieniu zbierania, opracowywania i dopływu do DPD /dowództwa desantu/ danych o nieprzyjacielu oraz rejonie desantowania i prowadzenia działań bojowych ;
- postawieniu zadań bojowych DPD i innym jednostkom wchodzącym w skład desantu operacyjnego, a także siłom i środkom zabezpieczającym desantowanie i działania bojowe desantu po wylądowaniu na tyłach nieprzyjaciela;
- uzgodnieniu współdziałania DPD z siłami i środkami biorącymi udział w operacji powietrznodesantowej oraz wojskami frontu /armii/ nacierającymi na kierunku planowanych działań bojowych dywizji /desantu powietrznego /;
- zorganizowaniu dowodzenia DPD /desantem powietrznym /, siłami i środkami zabezpieczającymi desantowanie i działania bojowe po wylądowaniu desantu ;
- nadzorowaniu bezpośredniego przygotowania wojsk DPD /desantu/ do desantowania i działań bojowych ;

- odtworzeniu zdolności bojowej DPD/desantu powietrznego/
po wykonaniu przez nią zadania bojowego.

W niniejszym rozdziale zostaną omówione tylko dwa /wymienio-
ne na początku/ przedsięwzięcia przygotowawcze użycia DPD /de-
santu powietrznego/ w operacji zaczepnej frontu /armii/.

2. Powzięcie decyzji przez dowódcę frontu /armii/ o użyciu DPD /desantu/

Decyzja o użyciu DPD /desantu/ jest częścią decyzji dotyczą-
cej operacji zaczepnej, jednak dowódca frontu /armii/ decyzję
wykonawczą /korygującą/ podejmuje oddzielnie, a w szczególności
wówczas, gdy uległy zmianie taktyczno-operacyjne i inne warunki
użycia desantu powietrznego. Potrzeba podejmowania tego typu
decyzji będzie z zasady występować w toku operacji zaczepnej.
W każdym przypadku w celu powzięcia decyzji o użyciu DPD /desan-
tu/ konieczna jest wnikliwa ocena sytuacji operacyjno-taktycznej,
przede wszystkim w przyszłym obszarze jej lądowania i prowadze-
nia działań bojowych oraz w pasie /korytarzu/ przelotu, a także
w obszarach do nich przyległych. Ocenie podlegają również warunki
terenowe, meteorologiczne i pora desantowania.

Oprócz przeprowadzenia oceny sytuacji, dowódca frontu /armii/
przed powzięciem decyzji o użyciu DPD /desantu/ powinien rozwa-
żyć, czy dysponowanymi siłami i środkami w danym etapie operacji
frontowej jest w stanie zapewnić następujące warunki wykonania
swojej decyzji:

- zapewnić skuteczne rozpoznanie i dopływ danych o nieprzy-
jacieli oraz rejonie lądowania, działań bojowych i pasie /kory-
tarzu/ przelotu;

- wywaloczyć i utrzymać - przynajmniej okresowo na kierunku działania DPD /desantu/ - panowanie /przewagę/ w powietrzu;

- uzyskać zaskoczenie nieprzyjaciela, co do miejsca i czasu lądowania DPD /desantu/ oraz ilości użytych sił i sposobów prowadzenia działań bojowych;

- zniszczyć /skutecznie odezwałnić/ artyleryjskie środki ogniowe nieprzyjaciela w rejonie lądowania i działań bojowych DPD oraz środki przeciwlotnicze w tych rejonach i w pasie /korytarzu/ przelotu, a także jego środki wykrywania do głębokości około 100 km - lotnictwo do 200 km - od pasa przelotu lotnictwa transportowego z desantem na pokładzie;

- zapewnić skuteczną obronę przeciwlotniczą desantu i lotnictwa transportowego w rejonach wyjściowych, podczas przelotu, w rejonie lądowania i działań bojowych DPD /desantu/;

- skutecznie izolować rejon działań bojowych DPD /desantu/ od uderzeń odwołów nieprzyjaciela, a w tym szczególnie pancernych;

- zapewnić ciągłość wsparcia działań DPD /desantu/ przez lotnictwo i wojska raketowe, a na kierunku nadmorskim przez marynarkę wojenną;

- zabezpieczyć działania DPD /desantu/ pod względem materiałowo-technicznym, stosownie do charakteru przewidywanego dla niej zadania bojowego ;

- zapewnić we właściwym czasie /planowanym/ połączenie się wojsk pancerno-zmechanizowanych z wojskami DPD /desantu/ w rejonie jej działań bojowych;

- zapewnić ciągłość współdziałania wszystkich sił działających na korzyść DPD /desantu/, w tym również z wojskami rozwijającymi działania zaczepne na kierunku jej lądowania i prowadzenia działań bojowych.

3. Planowanie szczegółowe użycia dwizji powietrznodesantowej /desantu/

Równolegle z planowaniem ogólnym rozpoczyna się planowanie szczegółowe i jego celem jest rozwinięcie decyzji dowódcy frontu /armii/ o użyciu w operacji desantu powietrznego - w tym przypadku operacyjnego desantu powietrznego, w składzie DPD - do takiej szczegółowości zorganizowania, która pozwoli na praktyczne wykonanie decyzji dowódcy frontu /armii/.

Do zaplanowania ^{operacyjnego} desantu powietrznego, na szczeblu frontu /armii/ powołuje się specjalny zespół - OPERACYJNĄ GRUPĘ DESANTOWĄ /OGD/ pod kierownictwem zastępcy dowódcy frontu/armii/^{x/}. W skład tego zespołu mogą wchodzić przedstawiciele lotnictwa, marynarki wojennej, dowództw i szefostw rodzajów wojsk/służb/ , także wydzieleni oficerowie dowództwa i sztabu DPD. Zadaniem tego zespołu jest opracowanie planu operacji powietrznodesantowej i planu desantowania DPD/oficerowie DPD w pozostałych przedsięwzięciach nie uczestniczą/, nadzorowanie przygotowania OPD do desantowania i działań bojowych oraz kierowanie - w imieniu dowódcy frontu/armii/, operacją powietrznodesantową.

Plan operacji powietrznodesantowej sporządza się graficznie na mapie /1:200000/ z opisową legendą. W graficznej części planu przedstawia się następujące dane:

- ugrupowanie i ocenę wojsk nieprzyjaciela w planowanych rejonach lądowania , działań bojowych, i korytarzu przelotu oraz w obszarach do nich przyległych, w tym zwłaszcza wojsk pancerno-zmechanizowanych i artylerii /dotyczy rejonów lądowania i działań bojowych DPD/, lotnictwa i OPL /środków wykrywania

x/ Biuletyn Informacyjny. Wyd.Szt.Gen., Warszawa 1983, nr bibl. 021422, s. 244.

lotnictwa do głębokości 100 km, a lotnictwa nieprzyjaciela do głębokości 200 km/ od rejonów lądowania i tras przelotów lotnictwa transportowego/;

- rejonny desantowania: główny i zapasowy, także desantów pozornych;

- zadania DPD /desantu/ po wylądowaniu /w głównym i zapasowym rejonie desantowania/;

- przewidywane rubieże styczności bojowej wojsk własnych i nieprzyjaciela na kierunkach przelotów oraz położenie wojsk frontu /armii/ w momencie lądowania desantu, w tym zwłaszcza grup manewrowych /albo ZT armii, na której korzyść DPD bezpośrednio będzie użyta/, kierunki działania /zadania/ wojsk własnych i planowany termin /czas/ ich podejścia do rejonów działania DPD/desantu/;

- rejon wyjściowy do desantowania /lotniska załadowania i startu - główne i zapasowe, oraz rejonny wyczekiwania desantu/;

- rejon ześrodkowania DPD /desantu/;

- *rejon wyładunku desantu*
- korytarze przelotu lotnictwa transportowego.

rejon desantowania

W legendzie do planu ujmują się następujące zagadnienia:

- wnioski z oceny nieprzyjaciela;

- organizację rozpoznania /przed desantowaniem i w toku działań bojowych DPD -desantu/; *w tym wyznaczane są rejonny desantu*

- przedsięwzięcia maskowania operacyjnego i ochrony tajemnicy;

- skład bojowy desantu oraz sił i środków przewidywanych do zabezpieczenia desantowania i wsparcia walki DPD /desantu/ z wyszczególnieniem wydzielonych limitów;

- zadania bojowe DPD /bliższe i następne/ ;

- organizację przygotowania desantowania i działań bojowych DPD /desantu/, w tym: sposób przygotowania rejonu wyjściowego oraz jego ochrony i osłony z powietrza, termin zajęcia rejonów wyczekiwania, sposób uzupełnienia technicznego sprzętu desantowego /głównie platform towarowych/, przedsięwzięcia w zakresie zabezpieczenia skrytości realizacji czynności przygotowawczych, termin ześrodkowania lotnictwa transportowego oraz termin osiągnięcia gotowości do załadowania /sił i środków desantu do samolotów/;

- warunki desantowania, w tym : termin startu i zrzutu /ładowania/, odległość desantowania, głębokość desantowania, sposób przerzutu desantu /liczba rzutów, rejsów/, liczbę zrzutowisk /ładowisk/ i lotnisk, sposób naprowadzania lotnictwa transportowego na zrzutowiska, wysokość przelotu i zrzutu, kolejność i sposób lądowania desantu, czas desantowania ;

- koncepcję jądrowego i ogniowego porażenia nieprzyjaciela oraz podział zadań lotnictwa, wojsk raketowych i artylerii, marynarki wojennej /floty/ na okres desantowania i wsparcia walki DPD /desantu/;

- przedsięwzięcia w zakresie operacyjnego zabezpieczenia użycia DPD /desantu/: obrona przed bronią masowego rażenia, obrona przeciwlotnicza, zabezpieczenie inżynieryjne , walka radioelektroniczna, zabezpieczenie topograficzne, zabezpieczenie hydrometeorologiczne, zabezpieczenie tyłowe / w okresie przygotowawczym, w toku działań bojowych, przegrupowanie rzutu kołowego DPD, po wykonaniu zadania i połączeniu się z wojskami rozwijającymi operację zaczepną/;

- organizację współdziałania /kto z kim, kiedy i w jaki sposób/;

- organizację dowodzenia i łączności / w okresie przygotowawczym, desantowania i działań bojowych oraz w okresie łączenia się wojsk DPD z wojskami nacierającymi/.

Kolejnym dokumentem, który opracowuje OGD jest plan desantowania DPD /desantu/. Plan ten powinien zawierać całkoształt zagadnień dotyczących organizacji przerzutu DPD /desantu/ na tyły nieprzyjaciela, a to: start lotnictwa transportowego z desantem na pokładzie i formowanie ugrupowania bojowego lotnictwa transportowego w powietrzu, przelot, zrzut /ładowanie samolotów na lotniskach i wyładunek desantu/ i lądowanie desantu na spadochronach, także ogół przedsięwzięć zabezpieczających przerzut oraz kalkulacje czasowo-przestrzenne. Podstawę do opracowania planu desantowania stanowi bezpośrednio plan operacji powietrzno-desantowej w operacji zaczepnej frontu/armii/, i jest jego rozwinięciem - uszczegółowieniem rozwiązań organizacyjnych w części dotyczącej desantowania. Plan desantowania, podobnie jak poprzedni plan, opracowuje się graficznie na mapie /1 :200000 z opisową legendą.

Część graficzna planu desantowania DPD/desantu/ powinna zawierać:

- lotniska startu /główne i zapasowe/;
- zrzutowiska /ładowiska/ i lotniska w rejonie /rejonach/ desantowania;
- korytarz/ i trasy lotu lotnictwa transportowego z desantem na pokładzie oraz powrotu lotnictwa transportowego z oznaczeniem: WPT - wyjściowy punkt trasy, PK - punkt kontrolny; PZK - punkt zmiany kierunku, PR - punkt rozejścia lub PDR - początek drogi bojowej;

- strefy osłony wojsk OPK, OPL i LM ;

- rubież styczności bojowej wojsk lądowych /floty/ na kierunku lotu lotnictwa transportowego i położenie własnych wojsk działających w ugrupowaniu nieprzyjaciela, w tym zwłaszcza grup manewrowych /rozpoznawczo-uderzeniowych/, OW albo ^{grup (zgrupowań)} okrętów MW /floty/:

- obiekty uderzeń lotnictwa oraz wojsk raketowych i artylerii wykonywanych podczas jądrowego i ogniowego przygotowania desantowania ;

- operacyjne ugrupowanie lotnictwa transportowego w powietrzu i profil jego lotu.

W legendzie do planu desantowania DPD /desantu/ wyszczególnia się następujące dane i zagadnienia :

- termin i czas ześrodkowania lotnictwa transportowego na lotniskach załadowania i startu w rejonie wyjściowym do desantowania;

- termin i czas osiągnięcia przez DPD /desant/ gotowości do desantowania^{x/};

- odległość i głębokość desantowania ;

- termin i czas zrzutu "G" ;

- organizację desantowania, w tym : skład DPD /oddział, pododdział/, skład LT /ZT LT, liczba i typ samolotów/, lotnisko stratu, numer trasy przelotu i odległość, czas desantowania /start -początek, koniec, razem/; zrzut /ładowanie/ - początek koniec, razem; łączny czas przebywania desantu w powietrzu/, zrzutowisko /lotnisko/ - /numer, nazwa i współrzędne jego środka/, czas powrotu lotnictwa transportowego /przelotu/ogona ugrupowania bojowego przez rubież styczności bojowej wojsk

x/DPD/desant/ osiąga gotowość do desantowania, jeśli jej tarcza desantowa /uprzednio załadowana sprzętem bojowym i środkami d.c.odnośnika na str.24

ładowych /floty/ na kierunku jego przelotu/, łączny czas przelotu ZP podczas desantowania;

- sposób naprowadzania LT na zrzutowiska /lotniska/;
- organizację i zabezpieczenie lądowania samolotów transportowych na uchwyconych przez desant lotniskach, organizację wyładunku sprzętu i wojsk DPD /desantu/ oraz startu LT w drogę powrotną;
- warunki zrzutu /lądowania/ desantu ;
- sposób identyfikacji z powietrza wojsk własnych ;
- sposób ratownictwa załóg samolotów i skoczków na lądzie /morzu/;
- znaki i sygnały współdziałania;
- organizację dowodzenia i łączności .

Przedstawiona powyżej forma planu desantowania nie jest jedyną. Jest to jeden z możliwych wariantów jego opracowania. Plan desantowania może być również sporządzony w formie wykresu sieciowego albo wydruku na BMC.

Plany operacji powietrznodesantowej i desantowania DPD/desantu/ służyć do postawienia zadań wykonawcom, organizacji ich współdziałania oraz do kierowania przez dowódcę frontu/armii/ operacją powietrznodesantową.

Wykonane przez OGD dokumenty stanowią część składową planu operacji zaczepnej frontu /armii/.

Dywizji powietrznodesantowej i siłom zabezpieczenia stawia się zadanie bojowe w formie rozkazu lub zarządzenia bojowego, podając:

---

d.c.odnośnika ze str.23
materiałowymi została załadowana do samolotów transportowych, a żołnierze zostali zapoznani z czekającymi ich zadaniami i są w pobliżu samolotów w gotowości do załadunku.

- 1 - wnioski z oceny nieprzyjaciela w rejonie desantowania i działań bojowych oraz w obszarach do nich przyległych;
- 3 - obiekty niszczone lub obezwładniane bronią jądrową i środkami konwencjonalnymi przed desantowaniem;
- 4 - skład desantu , środki wzmocnienia i wsparcia , rejon desantowania /główny i zapasowy/, zadania bojowe ;
- 5 - skład środków transportu powietrznego, termin i czas oraz sposób ześrodkowania w rejonie wyjściowym do desantowania;
- 3a - orientacyjny termin i czas podejścia OGM lub wojsk nacierających w rejon działań DPD /desantu/ i sposób współdziałania z nimi ;
- 5 - przedsięwzięcia OPL, obrony przed bronią masowego rażenia, zabezpieczenia tyłowego;
- 3b - sposób utrzymania łączności, zwłaszcza z OGM, wzajemnego informowania i sygnały współdziałania;
- czas gotowości do wyjścia na lotniska lub gotowości do desantowania.

420mkt

5

III. PRZYGOTOWANIE, DESANTOWANIE I DZIAŁANIA BOJOWE DYWIZJI POWIETRZNODESANTOWEJ

1. Wybrane zagadnienia przygotowania dywizji powietrznodesantowej do desantowania i prowadzenia walki na tyłach nieprzyjaciela

Przygotowanie DPD do desantowania i działań bojowych obejmuje szereg przedsięwzięć i czynności mających na celu osiągnięcie siłami i środkami gotowości do przelotu, zrzutu i /lub/ lądowania na tyłach nieprzyjaciela oraz utrzymania ich zdolności bojowej w toku walki. Czynności przygotowawcze wojska DPD wykonują w rejonie wyjściowym do desantowania, rozpoczynając je w momencie wejścia do tego rejonu, a kończą z chwilą załadowania się do samolotów /śmigłowców/ transportowych na lotniskach /ładowiskach/ załadowania i startu. Przygotowanie to może być prowadzone przed lub w toku operacji zaczepnej frontu /armii/.

A. Przedsięwzięcia planistyczno-organizacyjne i wykonawcze.

Planowanie i organizowanie lądowania oraz działań bojowych w DPD - użytej w operacji frontowej w charakterze operacyjnego desantu powietrznego - rozpoczyna się już z chwilą otrzymania ze sztabu frontu zarządzenia wstępnego /przygotowawczego/. W zarządzeniu tym dowódca DPD, oprócz danych o rejonie wyjściowym do desantowania, w szczególności o lotniskach załadowania i startu może otrzymać informację o ilości i miejscu odbioru przydzielonego dywizji technicznego sprzętu desantowego /spadochronów, platform itp./. W zarządzeniu wstępnym może także być ogólnie określone zadanie oczekujące dywizję do wykonania na tyłach nieprzyjaciela. Całokształt danych i informacji zawartych w zarządzeniu wstępnym stwarza dowódcy DPD możliwość wyboru rejonów wyczekiwania /jeśli w zarządzeniu nie zostały określone/.

organizowania przyjęcia i ewentualnego rozdziału technicznego sprzętu desantowego, jak również rozpoczęcia planowania przegrupowania oddziałów /pododdziałów/ z rejonu ześrodkowania dywizji do rejonów wyczekiwania.

Właściwy proces planowania i organizowania lądowania oraz działań bojowych wojsk DPD rozpoczyna się z momentem sprecyzowania jej zadania bojowego. Szczególną właściwością tego procesu potwierdzoną praktyką wielu ćwiczeń - jest to, że dowódca DPD z grupą oficerów sztabu dywizji uczestniczy w sztabie frontu w planowaniu operacyjnego użycia DPD.

Godzi się podkreślić, że tak rozumiane planowanie równoległe w ogniwie sztab frontu /OGD/ - dowództwo i sztab DPD, przy zapewnieniu osobistego kontaktu, jest wyrazem jego najwyższej formy organizacyjnej, zapewniającej najlepsze praktyczne rezultaty.

Niewątpliwą zaletą tej formy równoległego planowania jest kontakt osobisty dowódcy i oficerów sztabu DPD z dowództwem i oficerami OGD frontu. Czynny udział w planowaniu pozwala najszybciej i wszechstronnie poznać - w razie potrzeby wyjaśnić wątpliwości - całokształt problematyki użycia DPD w operacji zaczepnej frontu.

Tok planowania użycia DPD w operacji - w warunkach ćwiczebnych - wskazuje, iż dość szybko jest dla niej precyzowane zadanie. Ten fakt oraz możliwość wykorzystania oficerów grupy operacyjnej sztabu dywizji pozwala dowódcy DPD, już na SD frontu, przystąpić do wypracowania decyzji, kończąc ją na etapie sprecyzowania zamiaru i uzyskania jego aprobaty u dowódcy frontu / zastępcy dowódcy frontu do spraw desantowych/. Przy odpowiednio licznej grupie operacyjnej, dowódca DPD może zakoń-

czyć proces decydowania, a decyzję zatwierdzić u dowódcy /zastępcy/ frontu. Jest to bardzo ważne zwłaszcza podczas planowania użycia DPD w toku operacji zaczepnej frontu, gdy czynnik czasu ma decydujące znaczenie.

Styl, metoda i miejsce pracy dowódcy DPD wywierają istotny wpływ na pracę sztabu dywizji. Musi on się niejako "dostroić" do stylu i metody pracy dowódcy.

Udział dowódcy i grupy operacyjnej w sztabie frontu w procesie planowania operacyjnego użycia DPD w operacji zaczepnej dokonał wyraźnego podziału dowództwa i sztabu dywizji na dwa zespoły robocze, tj. na zespół planowania lądowania i działań bojowych wojsk dywizji oraz na zespół planowania i kierowania bezpośrednim przygotowaniem wojsk do desantowania i działań bojowych.

Zakres i ważność wykonywanych prac przez poszczególne zespoły wymagają niewątpliwie dokonania korekty w składzie osobowym na korzyść pierwszego zespołu. Działalność drugiego zespołu jest merytorycznie i formalnie podporządkowana zespołowi pierwszemu i ma ona charakter głównie wykonawczy.

Stosownie do zakresu zrealizowania procesu decyzyjnego na SD frontu, dowódca DPD po powrocie na swoje SD pracę rozpocznie - po przeprowadzeniu informowania taktycznooperacyjnego - od szczegółowej oceny sytuacji taktyczno-operacyjnej lub od stawiania zadań bojowych. Natomiast sztab dywizji /odpowiednic: - zespół planowania lądowania i działań bojowych oraz zespół planowania i kierowania przygotowaniem wojsk/ będzie

kontynuował prace planistyczno-organizacyjne, aż do pełnego ich zakończenia. Do prac tych, w odpowiednim momencie, powinny być włączone grupy operacyjne dowództw i sztabów oddziałów dywizji. W ten sposób również w ogniwie dywizja - oddział uzyska się efekt równoległego planowania w podobnej formie, jak to miało miejsce w ogniwie front - dywizja.

Najważniejszym przedsięwzięciem planistyczno-organizacyjnym, realizowanym przez dowództwo i sztab dywizji /batalionu/ w okresie przygotowawczym, jest wypracowanie decyzji o lądowaniu i działaniach bojowych na tyłach nieprzyjaciela bowiem rozstrzyga ona wszystkie zasadnicze problemy, związane z wykonaniem zadania bojowego. Jednocześnie stanowi podstawę do realizacji innych przedsięwzięć przygotowawczych.

Oprócz decyzji dowódcy DPD o lądowaniu i działaniach bojowych, sztab dywizji opracowuje jeszcze rozkaz bojowy z tabelą desantowania oraz, w miarę potrzeb, inne pomocnicze dokumenty bojowe^{x/}.

Druga grupa przedsięwzięć, realizowanych w procesie przygotowania wojsk DPD do desantowania i działań bojowych obejmuje wykonanie przez dowództwa i sztaba oraz wojska wcześniej zaplanowanych czynności przygotowawczych.

Do czynności tych zaliczamy:

- przekazywanie wykonawcom zadań /zarządzeń/ i sposobów wspólnego działania /współdziałania/ - /czynności wykonywane sukcesywnie w toku całego okresu przygotowawczego/;

- przegrupowanie wojsk DPD z rejonu ześrodkowania do rejonów wyczekiwania ;

- przyjęcie i rozdział brakującego technicznego sprzętu

x/ Problematyka planowania i organizowania działań DPD oraz treść podstawowych dokumentów bojowych szczegółowo została omówiona w Biuletynie Informacyjnym, nr bibl. 021422, s. 250-254.

desantowego i innych rodzajów sprzętu oraz uzbrojenia, a także środków bojowych i materiałowych ;

- przygotowanie sił i środków do desantowania oraz działań /załadunek uzbrojenia, sprzętu i środków materiałowych na tarę desantową, zespołowe i indywidualne przygotowywanie się żołnierzy do desantowania i działań , stawianie zadań bojowych w pododdziałach i omawianie ich przebiegu oraz studiowanie topografii terenu w rejonach zrzutowisk i działań , odpoczynek żołnierzy/;

- przegrupowanie wojsk DPD z rejonów wyczekiwania na lotniska załadowania i startu oraz sprawdzenie platform desantowych przed ich załadowaniem do samolotów transportowych ;

- załadunek sił i środków DPD do samolotów /śmigłowców/ transportowych ;

- kontrolę i pomoc /czynności wykonywane sukcesywnie w toku całego okresu przygotowawczego/.

B. Organizowanie współdziałania przez dowódcę dywizji

Organizowanie współdziałania, po decydowaniu, jest najważniejszą czynnością wykonawczą w toku pracy dowódców, także szefów /dowódców/ rodzajów wojsk i służb, wykonywaną zarówno podczas przygotowywania i prowadzenia działań bojowych.

Celem organizowania współdziałania jest:

1/ skoordynowanie i udokładnienie zaplanowanego i zorganizowanego sposobu działania oraz zakresów wysiłków z wykonawcami zadania dywizji ;

2/ zrozumienie przez wykonawców swojej roli w strukturze zdecydowanego przez dowódcę sposobu wykonania zadania dywizji.

Wykonanie czynności organizowania współdziałania polega na informowaniu wykonawców zadań jak ma postępować /albo jak postępuje/ realizacja splecionych wzajemnie /zaplanowanych i zorganizowanych/ działań i wysiłków różnych rodzajów wojsk i służb rozłożonych w przestrzeni i czasie, wiążące poszczególnych wykonawców podczas ich wykonywania .

Czynność organizowania współdziałania jest czynnością koordynującą. Przedmiotem koordynacji /synchronizacji, koncentracji i integracji/ są działania i wysiłki bojowe poszczególnych oddziałów i pododdziałów rodzajów wojsk i służb dywizji oraz rodzajów wojsk i służb wydzielonych przez przełożonego do wsparcia i zabezpieczenia wykonania zadania przez dywizję.

Organizowanie współdziałania podległych dowódcom wojsk ma walor czynności koordynującej wówczas, jeśli w jej wyniku nastąpi skorygowanie zaplanowanego i zorganizowanego sposobu działania /układu działań rodzajów wojsk i służb/ i zakresów wysiłków /wielkości potencjałów bojowych rodzajów wojsk i służb zaangażowanych w określonym sposobie działania/ rozłożonych w przestrzeni i czasie.

Współdziałanie w DPD organizuje się w okresach przygotowania desantowania i działań bojowych, desantowania oraz prowadzenia działań bojowych.

W okresie przygotowawczym, sukcesywnie do realizowanych przedsięwzięć, informuje się wykonawców o ustaleniach planistyczno-organizacyjnych dotyczących :

- opracowania dokumentacji bojowej ;
- przygotowania pod względem inżynieryjnym oraz obrony i ochrony rejonów wyczekiwania ;

- sposobu działania zgrupowań bojowych /desantowych/ w przypadku wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń na wojska w rejonach wyczekiwania ;

- przegrupowania wojsk z rejonów ześrodkowania do rejonów wyczekiwania ;

- źródeł zaopatrywania, przyjmowania i rozdziału technicznego sprzętu desantowego i innych rodzajów sprzętu, uzbrojenia oraz środków bojowych i materiałowych ;

- bezpośredniego przygotowania sił i środków do desantowania;

- przegrupowania wojsk z rejonów wyczekiwania na lotniska załadowania i startu oraz sprawdzenia platform desantowych przed ich załadowaniem do samolotów ;

- załadunku sił i środków do samolotów transportowych ;

- postępowania z chorymi i porażonymi przed desantowaniem ;

- przygotowania rzutu kołowego ;

- dowodzenia i łączności oraz zabezpieczenia skrytości realizacji czynności przygotowawczych w rejonie wyjściowym do desantowania.

Szczególną uwagę należy zwrócić na organizowanie współdziałania w okresie desantowania i prowadzenia działań bojowych. Również w tym przypadku dowódca dywizji, omawiając zaplanowany i zorganizowany przebieg działań oraz zakres wysiłków wojsk, informuje wykonawców o dokonanych ustaleniach, dotyczących:

- desantowania /przelotu, zrzutu i lądowania/;

- działania wojsk /pododdziałów , grup/ w przypadku przymusowego lądowania na trasie przelotu lub w rejonach innych niż zaplanowano, organizacji ratownictwa podczas przelotu nad morzem;

- postępowania z tara desantowa i spadochronami po desantowaniu;

- jądrowego i ogniowego przygotowania desantowania, w szczególności zrzutu i lądowania wojsk;

- działania zgrupowań bojowych podczas uchwytowania zrzutowisk /lądowisk/;

- przygotowania lotnisk oraz organizacji lądowania i rozładunku samolotów lądujących z desantem na uchwyconych lotniskach;

- wsparcia zgrupowań bojowych przez wojska raketowe i lotnictwo, na kierunku nadmorskim przez flotę, w tym oznakowania położenia wojsk desantu, stref bezpieczeństwa, wskazywania obiektów uderzeń, wywoływania lotnictwa itp.;

- obrony przeciwlotniczej ;

- wysiłków i roli zgrupowań bojowych /oddziałów, pododdziałów/ podczas wspólnego wykonywania zadań /niszczenia, uchwytowania, utrzymywania obiektów, wykonywania manewru itp. /;

- zasad wsparcia i zakresu współdziałania z wojskami rozwijającymi natarcie /lądującym desantem morskim / na kierunku działania wojsk dywizji ;

- zasad przechodzenia wojsk do działań w rozproszeniu w razie niemożliwości lub niecelowości kontynuowania walki w dotychczasowym rejonie ;

- postępowania z rannymi i zmarłymi żołnierzami;

- przegrupowania rzutu kołowego;

- odtwarzania zdolności bojowej po wykonaniu zadania i połączeniu się z wojskami rozwijającymi operację zaczepną ;

- dowodzenia, łączności i sygnałów współdziałania.

W przypadku zaplanowania zvariantowanego sposobu wykonywania zadania /najczęściej zadań cząstkowych/, współdziałanie organizuje się z uwzględnieniem każdego z tych wariantów.

Współdziałanie najdokładniej organizuje się w okresie desantowania i wykonania zadania bliższego. W trakcie walki ustalenia dotyczące współdziałania sukcesywnie się udokładnia.

C. Przegrupowanie wojsk dywizji powietrznodesantowej z rejonów wyczekiwania do rejonów załadowniczych na lotniskach załadowania i startu

Celem przedsięwzięcia jest przetransportowanie żołnierzy i platform /zasobników/ ciężarowych /załadowanych/ do rejonów załadowniczych^{x/} na lotniskach.

Realizację tego przedsięwzięcia poprzedza jego planowanie i organizowanie. Na rozkaz dowódcy DPD zgrupowania bojowe /oddziały, pododdziały/ wydzielonymi samochodami holują platformy do wyznaczonych miejsc w rejonach załadowniczych. Holowanie platform zależy od stanu drożni i pory doby - może się odbywać z szybkością 10-15 km na godzinę. W ten sposób w DPD trzeba przegrupować około 500 platform. Do holowania platform w dywizji można wydzielić 250-300 środków transportowych /ciężarowych/. Z tego wynika, że na każdy środek transportowy przypadają dwie platformy do holowania. Ponieważ samochody mogą holować tylko po jednej platformie, zatem każdy z nich musi wykonać dwa kursy. Po dokonaniu odpowiednich kalkulacji otrzymamy wynik - 3-5 godzin; jest to czas, po którym zarówno platformy, jak i żołnierze /transportowani na samochodach holujących platformy/ znajdują się w rejonach załadowniczych.

^{x/}Rejon załadowniczy - część obszaru lotniska czasowo przeznaczona do rozmieszczenia tary desantowej i żołnierzy desantu. Tarę desantową rozmieszcza się przy stojankach samolotów transportowych, zaś żołnierzy nie bliżej niż 1 km od tych miejsc.

Początek przegrupowania jest limitowany czasem jego trwania oraz wykonaniem czynności przedstartowych. Przyjmuje się, że ładowanie platform do samolotów należy zakończyć na godzinę przed startem samolotów, które trwa 3-4 godziny. Zatem przegrupowanie powinno się rozpocząć 7-10 godzin przed startem samolotów do desantowania.

D. Załadunek wojsk dywizji powietrznodesantowej do samolotów transportowych

Załadunek sił i środków do samolotów jest końcowym przedsięwzięciem w procesie przygotowania desantowania i działań bojowych wojsk dywizji.

Jak każde przedsięwzięcie, tak i to, aby przebiegało w sposób racjonalny musi być zaplanowane i zorganizowane. Planistyczno-organizacyjne przygotowanie załadunku polega na opracowaniu planów załadowania zgrupowań bojowych/oddziałów lub pododdziałów/ wraz z tabelami załadowania samolotów.

Plany załadowania opracowuje się oddzielnie dla każdego zgrupowania bojowego z uwzględnieniem specyficznych warunków załadowania, składu bojowego, rodzajów środków, liczby i typów samolotów transportowych oraz sposobów ich załadunku. W planie załadowania przedstawia się wszystkie zęgnięcia mające związek z organizacją i zabezpieczeniem załadunku zgrupowania bojowego na danym lotnisku. Plan ten opracowuje się w formie graficznej i opisowej.

Tabela załadowania jest załącznikiem do powyższego planu. Podstawę jej opracowania stanowi wyciąg z tabeli desantowania i decyzja dowódcy oddziału/pododdziału/. Tabela załadowania odzwierciedla podział sił i środków na poszczególne samoloty z uwzględnieniem

ich możliwości załadowniczych, najczęściej według wcześniej opracowanych wariantów załadowania.

Plan i tabelę załadowania uzgadnia się z komendantem lotniska i dowódcą jednostki lotnictwa transportowego.

Załadunek sił i środków do samolotów rozpoczyna się na 4-5 godzin przed planowanym startem do desantowania.

Współczesne samoloty desantowotransportowe mogą być ładowane w dwóch podstawowych wariantach, tylko stanem osobowym desantu lub w wariancie mieszanym - platformy /zasobniki/ towarowe i stan osobowy. W praktyce szkoleniowej wojsk są stosowane obydwie warianty ładowania. Podczas stosowania mieszanego wariantu załadunku samolotów, w pierwszej kolejności ładuje się platformy /zasobniki/ towarowe.

Przed załadowaniem platform na pokłady samolotów dokonuje się ich tzw. wyważania. Czynność ta polega na uniesieniu platformy dźwigiem na wysokość około 1 metra i sprawdzeniu stabilności ładunku na platformie, w razie potrzeby poprawienia jego położenia i zamocowania.

Do średnich samolotów transportowych ładuje się po dwie platformy towarowe. Każda z platform ma z góry określone miejsce w kabinie desantowej samolotu. Miejsce to określa kolejność wykonania zrzutu. Obowiązuje tu zasada załadunku w odwrotnej kolejności w stosunku do kolejności zrzutu.

Stan osobowy desantu zajmuje miejsca w kabinach samolotów nie później niż 15 minut przed uruchomieniem silników samolotów.

2. Desantowanie dywizji powietrznodesantowej

Desantowanie - to przerzut drogą powietrzną wojsk na tyły nieprzyjaciela w celu wykonania zadania bojowego.

W toku desantowania wyróżnia się następujące etapy:

- start samolotów /śmigłowców/ transportowych z desantem na pokładzie;

- zbiórka i tworzenie ugrupowania bojowego lotnictwa transportowego w powietrzu;

- przelot i zrzut /ładowanie samolotów, śmigłowców z desantem na lotniskach - lądowiskach i wyładunek sił i środków desantu/ oraz ładowanie desantu /platform, zasobników towarowych i żołnierzy/ na lądowiskach przy użyciu spadochronów.

Ponieważ start i tworzenie ugrupowania bojowego lotnictwa transportowego w powietrzu - to zagadnienia techniczno-praktyczne i nawigacyjne z zakresu taktyki lotnictwa transportowego, nie mające większego wpływu na całokształt desantowania dywizji, dlatego też omawianie ich pomijamy. Skoncentrujemy uwagę na kolejnych etapach desantowania.

A. Przelot

Przelot DPD do rejonu desantowania zabezpiecza przełożony organizujący użycie dywizji w operacji zaczepnej. Odbywa się on zgodnie z uprzednio opracowanym planem desantowania.

Czas trwania przelotu DPD warunkuje odległość desantowania /oddalenie od rejonu wyjściowego do rejonu desantowania, liczone po trasie przelotu/, charakter tras przelotu i prędkość przelotowa lotnictwa transportowego.

Odległość desantowania może być różna, w większości przypadków nie mniej niż 700 km.

Trasy przelotu powinny być jak najkrótsze. W praktyce jednak nie są one najkrótszą drogą do rejonu desantowania. Wyznaczając trasy przelotów omija się rejony skupisk środków przeciwlotniczych, szczególnie na obszarach zajętych przez wojska nieprzyjaciela, by

w ten sposób minimalizować ewentualne straty lotnictwa transportowego i wojsk desantu, także, aby zmniejszyć wysiłek lotnictwa osłony oraz uderzeniowego w ogniowym przygotowaniu przelotu.

Przelot lotnictwa transportowego z desantem nad własnym terytorium odbywa się ~~na~~ średnich, a nawet na dużych wysokościach rzędu ponad 5 tys. metrów. Nad terytorium nieprzyjaciela na małych wysokościach /300-400 m/. Tłumaczy się to tym, że średnie i duże wysokości są najbardziej ekonomiczne /zmniejszając zużycie paliwa/, a małe obniżają skuteczność środków OPL nieprzyjaciela.

Do wykonania przerzutu DPD o strukturze batalionowej - zależnie od użytych typów samolotów - potrzeba 1,5-2,5 dywizji lotnictwa transportowego /150-250 samolotów/. W taktyce działania lotnictwa transportowego przyjęto zasadę wyznaczania oddzielnej trasy lotu dla każdej dywizji. W związku z tym przelot DPD może się odbywać po 2-3 trasach. W taktyce lotnictwa transportowego przyjęt też zasadę, iż w trudnych warunkach meteorologicznych i nocą odstęp między trasami powinny wynosić nie mniej niż 8-10km. Zatem przelot DPD do rejonu desantowania, podczas ugrupowania lotnictwa transportowego w 2-3 kolumny, może się odbywać w pasie 10-20 kilometrów.

Prędkość lotu DPD warunkuje prędkość przelotowa poszczególnych typów samolotów i wynosi ona 500-750 km na godzinę /AN-12-500 km, AN-22-650km, IL-76-750km /.

Głębokość ugrupowania bojowego dywizji lotnictwa transportowego w powietrzu z desantem na pokładach może być różna. W trudnych warunkach meteorologicznych i nocą wynosi 300-350 km.

B. Zrzut i lądowanie.

Zrzut i lądowanie wojsk DPD odbywa się w uprzednio zaplanowanym rejonie desantowania. Sposób dokonania zrzutu przez lotnictwo

transportowe i lądowania wojsk DPD są podporządkowane charakterowi zadania dywizji. Jednocześnie są rozwiązaniem kompromisowym, uwzględniającym potrzeby dywizji w zakresie lądowania i wymagania lotnictwa transportowego w zakresie dokonania zrzutu /lądowania/. Kompromis ten jest uwidoczniiony w usytuowaniu rejonu desantowania względem rejonu działań bojowych dywizji, w elementach składowych rejonu desantowania oraz w samym sposobie lądowania wojsk DPD,

Rejon desantowania powinien być jak najbliżej rejonu działań bojowych dywizji, najkorzystniej, gdy znajdzie się w jego obszarze. Takie usytuowanie rejonu desantowania pozwala wojskom dywizji najszybciej dotrzeć do obiektów ataku. Jest to bardzo ważne bowiem pozwala wykorzystać czynnik zaskoczenia, jaki niewątpliwie wywołuje niespodziewane pojawienie się desantu w ugrupowaniu wojsk nieprzyjaciela.

Z doświadczeń II wojny światowej, z wojen lokalnych oraz z ćwiczeń wynika, że w wielu przypadkach ten wymóg nie mógł być spełniony. Po prostu, w obszarze, w którym miały wykonywać zadania, zwłaszcza operacyjne desanty powietrzne, nie było dostatecznej liczby miejsc dogodnych do lądowania żołnierzy i platform lub zasobników przy użyciu spadochronów. Różnie ten problem starano się rozwiązywać. Wojska desantu lądowały falami /1DPD bryt. pod ARNHEM w 1944r./, na małych powierzchniach lądowisk - niejednokrotnie znacznie od siebie oddalonych - lądowała bardzo duża liczba żołnierzy i sprzętu /desant niemiecki na KRECIE w 1944r./. W innych przypadkach, formalnie nie wyznaczono rejonu desantowania /pokrywał on się z rejonem działań bojowych dywizji/, lecz tylko zrzutowiska /lądowiska/ dla poszczególnych zgrupowań bojowych w pobliżu ich obiektów ataku / 82 i 101 DPD amerykańskie

w operacji "MARKET - GARDEN", Holandia 1944r./ .Podczas udziału 6 DPD Wojska Polskiego w ćwiczeniu "BURZA PAŹDZIERNIKOWA" na terytorium NRD, w 1965r, zrzutu dywizji /około 1800 żołnierzy/ dokonanie na jednym zrzutowisku, a rzut ładujący /około 60 samolotów/ przyjęto na lotnisku ERFURT, które uprzednio uchwycił rzut szturmowy dywizji, ładując w bezpośrednim sąsiedztwie lotniska.

Współcześnie uważa się, iż wyznaczanie rejonu desantowania jest niezbędne. Potrzeba jego wyznaczania wynika z konieczności maksymalnego skrócenia czasu /trwania zrzutu dywizji przez zmniejszenie do koniecznego minimum liczby manewrów wykonywanych przez oddziały /grupy/ lotnictwa transportowego w rejonie desantowania. Zakłada się, że zrzutowiska powinny się znajdować na kursach tras lotu, w odległościach nie mniejszych niż 10 km, a w trudnych warunkach meteorologicznych i w nocy 15km. Istnieje również tendencja do zmniejszania liczby zrzutowisk, jest ona konsekwencją powyższego założenia, chodzi o to, aby nie wydłużać rejonu desantowania. Dlatego też dla DPD o strukturze batalionowej wyznacza się 4-6 zrzutowisk głównych i 2-3 zapasowe, niekiedy - najczęściej w trudnych warunkach terenowych - w liczbie podanych zrzutowisk głównych mieszczą się również zrzutowiska zapasowe.

Problem skrócenia czasu trwania desantowania w warunkach współczesnego pola walki ma pierwszorzędne znaczenie. Jego rozwiązanie możliwe było przez dokonanie zmiany w sposobie desantowania, które osiągnięto po dokonaniu zmian w strukturach organizacyjnych i wyposażeniu wojsk powietrznodesantowych. Wyposażenie jednostek powietrznodesantowych w uzbrojenie i sprzęt w całości przystosowane do zrzutu przy użyciu spadochronów pozwoliły

wyeliminować, tzw. rzut ładujący dywizji. W wyniku tego, czas desantowania dywizji powietrznodesantowej skrócił się około 50%. Uległ też zmniejszeniu, o podobny procent, wysiłek lotnictwa osłonowego i o około 30% wysiłek lotnictwa uderzeniowego.

Ze stosowania kombinowanego sposobu desantowania i lądowania wojsk powietrznodesantowych całkowicie jednak nie zrezygnowano. W siłach zbrojnych - głównie wielkich mocarstw - dysponujących wojskami powietrznodesantowymi, część związków taktycznych i oddziałów jest wyposażona w uzbrojenie i sprzęt starszych typów, nie przystosowanych do zrzutu z samolotów, i te związki taktyczne /oddziały/ przewiduje się desantować sposobem kombinowanym.

Zrzut wojsk DPD /desantu spadochronowego/ odbywa się w następującej kolejności. Z czołowych samolotów zrzuca się pododdziały rozpoznawcze, pododdziały przeznaczone do ubezpieczenia lądowisk, oraz obrony przeciwlotniczej. Jeśli do naprowadzania lotnictwa transportowego na zrzutowiska stosuje się grupy naprowadzenia, to je zrzuca się z wyżej wymienionymi siłami 10-30 minut przed zrzutem sił głównych dywizji. W następnej kolejności zrzuca się siły główne dywizji, tj. zgrupowania bojowe /oddziały, pododdziały/, odwody i pododdziały tyłowe.

Początek zrzutu - oddzielenie się od samolotu pierwszej platformy lub skoczek sił głównych dywizji przyjmuje się za "G".

Współczesne systemy spadochronowe pozwalają na dokonywanie zrzutu żołnierzy z wysokości 300m, a platform i zasobników towarowych 500 m. Przy zastosowaniu mieszanego sposobu lądowania samolotów - zrzutu dokonuje się z wysokości 500m. W tym przypadku w pierwszej kolejności zrzuca się platformy i zasobniki towarowe - a w następnej żołnierzy.

W przypadku, gdy w składzie desantu występuje rzut ładujący, sygnał startu do jego desantowania podaje dowódca desantu po uchwyceniu przez rzut szturmowy lotnisk /ładowisk/.

Ładowanie jest ostatnim etapem desantowania, siły i środki DPD mogą lądować - po dokonaniu zrzutu - przy użyciu spadochronów na zrzutowiskach, które dla desantu są jednocześnie ładowiskami; i /lub/ przy użyciu samolotów /śmigłowców/ na lotniskach /ładowiskach/ , po czym następuje wyładunek desantu.

3. Prowadzenie działań bojowych

Zadania dywizji powietrznodesantowej stawia się na cały czas prowadzenia działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela; zadanie to dzieli się na bliższe i następne.

Zadanie bliższe polega na niszczeniu lub obezwładnieniu nieprzyjaciela na ładowiskach oraz opanowaniu wyznaczonych obiektów i rejonów.

Zadanie następne polega na kontynuowaniu działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela. Może ono obejmować wykonanie manewru w celu opanowania /zniszczenia, obezwładnienia / nowych obiektów /rejonów/; lub utrzymania opanowanego rejonu do czasu podejścia wojsk, na których korzyść działa dywizja.

Działania bojowe DPD rozpoczynają się już w powietrzu. Żołnierze, bezpośrednio po oddzieleniu się od samolotów, ogniem broni maszynowej i granatami obezwładniają ocalałe po ogniowym przygotowaniu lądowania siły żywe i środki ogniowe nieprzyjaciela znajdujące się na ładowiskach i w obszarach bezpośrednio do nich przyległych. W miarę lądowania pododdziały w marszu zbierają się, podchodzą do wyznaczonych obiektów i atakują je. W czasie zrzutu w porze nocnej, także w warunkach ograniczonej

widoczności, pododdziały po wylądowaniu i odszukaniu swojego sprzętu zbierają się w punktach zbiórek a oddziały w rejonach zbiórek. Punkty i rejonny zbiórki wyznacza się w granicach lądowisk lub poza nimi na podejściach do wyznaczonych obiektów ataku.

Zasadniczym sposobem wykonania zadania dywizji na tyłach nieprzyjaciela jest kolejne opanowywanie i niszczenie lub obezwładnianie ważnych obiektów nieprzyjaciela położonych w znacznym oddaleniu jeden od drugiego.

Po opanowaniu lub zniszczeniu /obezwładnieniu/ obiektów, dywizja całością względnie częścią swoich sił będzie bardzo często wykonywać manewr do nowego rejonu, w którego czasie może być zmuszona do prowadzenia boju spotkaniowego.

W toku prowadzenia działań bojowych, częścią sił, a niekiedy i w pełnym składzie, dywizja może okresowo utrzymywać ważne obiekty lub kontrolować opanowany rejon.

W końcowym etapie działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela, w większości przypadków dywizja będzie opanowywać i utrzymywać dogodną rubież lub rejon w celu współdziałania z nacierającymi wojskami dla opanowania ważnych rejonów, forsowania z marszu dużych przeszkód wodnych itp.

Jak z powyższego wynika dywizja powietrznodesantowa podczas wykonywania zadań bojowych na tyłach nieprzyjaciela prowadzi działania zaczepne i obronne.

W odróżnieniu od pancerno-zmechanizowanych związków taktycznych dywizja powietrznodesantowa nie otrzymuje pasa działań zaczepnych lub obronnych. Działania bojowe dywizja prowadzi w wyznaczonym jej rejonie.

Warunki zrzutu/lądowania/ dywizji; położenie obiektów wyznaczonych do opanowania; charakter ich obrony /ochrony/ stopień

porażenia nieprzyjaciela; warunki terenowe i inne mają bezpośredni wpływ na granice i rozmiary rejonu prowadzenia działań bojowych. W zadaniu mającym na celu opanowanie obiektów albo rubieży bezpośrednio po zrzucie granice rejonu działań bojowych dywizji powietrznodesantowej mogą pokrywać się z granicami wyznaczonego dla niej rejonu desantowania.

Głębokość natarcia DPD określa głębokość obiektów, rejonu lub rubieży wyznaczonych do opanowania. Rozmiary rejonu obrony DPD zależą od zadania bojowego, charakteru terenu, składu sił i środków nieprzyjaciela i przewidywanych jego działań, ilości sił i środków dywizji, użycia przez przełożonego na jej korzyść broni masowego rażenia i innych środków rażenia.

Dywizja powietrznodesantowa o strukturze batalionowej może bronić rejonu szerokości 15-20 km i głębokości 10-15 km. Podczas prowadzenia obrony w terenie trudno dostępnym i w czasie obrony wybrzeża morskiego /wyspy/ rozmiary rejonu obrony mogą być większe. Obrona DPD ma charakter okrężny.

Dywizja powietrznodesantowa w działaniach bojowych zazwyczaj ugrupowuje się w jeden rzut. Rzut ten składa się z ugrupowań bojowych oddziałów oraz odwodów: ogólnego, przeciwpancernego, inżynieryjnego i chemicznego; grup minerskozaporowych; artylerii dyspozycyjnej; pododdziałów przeciwlotniczych; pododdziałów rozpoznawczych i pododdziałów tyłowych. Oprócz tego w działaniach zaczepnych można tworzyć grupy szturmowe, a w obronie wyznaczać pododdziały do działań wzdłuż dróg podejścia do rejonu obrony dywizji.

Do wykonania manewru w dywizji tworzy się zgrupowania bojowe, najczęściej na bazie oddziałów, tworzące ze środkami wzmocnienia ugrupowanie marszowe, przedbojowe lub bojowe, zawierające siły

główne, oddział wydzielony i ubezpieczenie.

Dywizja powietrznodesantowa prowadzi natarcie po podejściu oddziałów /pododdziałów/ do obiektów wyznaczonych do opanowania, a także po wykonaniu manewru do rejonu działań bojowych. Dywizja do natarcia przechodzi z marszu.

Atak oddziałów /pododdziałów/ dywizji ma charakter nieoczekiwanego uderzenia /napadu/ lub kilku uderzeń /napadów / wykonywanych z różnych kierunków w celu opanowania całego obiektu /rejonu/. Silne punkty oporu nieprzyjaciela blokuje się i obchodzi, a następnie razi ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa. Jeśli zachodzi konieczność całkowitego rozbicia nieprzyjaciela, zadanie to wykonują odwody.

Wsparcie ogniowe nacierającym oddziałom /pododdziałom/ DPD zapewnia ich organiczna albo przydzielona artyleria. Opanowanie obiektów, rejonu lub rubieży przez oddziały /pododdziały/ po wykonaniu przez nią manewru oraz atak w ślad za uderzeniami jądrowymi, uderzeniami lotnictwa, a także za ogniowymi uderzeniami artylerii dywizyjnej. W czasie opanowywania obiektów znajdujących się w pasie przybrzeżnym, także wysp, natarcie dywizji może wspierać swym ogniem artyleria okrętowa, podczas natarcia prowadzonego na spotkanie wojsk własnych - również artyleria tych wojsk.

Istota obrony DPD polega na związaniu sił nieprzyjaciela w wybranym rejonie i zadaniu mu strat; wymaga to wykonania manewru ogniem i uderzeniami oddziałów /pododdziałów/, a jednocześnie utrzymania najbardziej dogodnych, z taktycznego punktu widzenia rejonów w celu stworzenia warunków do obezwładnienia nieprzyjaciela środkami przełożonego i prowadzenia skutecznych działań przez wojska pancerno-zmechanizowane, rozwijające operację zaczepną, albo lądujący desant morski.

DPD może przechodzić do obrony natychmiast po zakończeniu lądowania albo w trakcie działań bojowych, najczęściej w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem i w skrajnie ograniczonym czasie na zorganizowanie obrony. DPD w toku działań bojowych będzie przechodzić do obrony najczęściej w celu powstrzymania podchodzących odwodów nieprzyjaciela, utrzymania przepraw, przejść i przełęczy górskich oraz osłony skrzydła wojsk własnych rozwijających operację zaczepną i stworzenia im dogodnych warunków do prowadzenia działań.

Sposób prowadzenia działań obronnych przez DPD zależy od treści postawionego jej zadania bojowego. Jeśli w zadaniu przewiduje się utrzymanie obiektów, rubieży lub rejonu do czasu podjęcia wojsk rozwijających operację zaczepną, także odcinków wybrzeża morskiego podczas działań na korzyść desantu morskiego, to dywizja musi uporczywie bronić zajmowanego rejonu. Gdy wykonywane zadanie nie wymaga uporczywego utrzymywania obiektów, rubieży albo rejonu, DPD może odejść na nową rubież obrony w razie powstania groźby jej całkowitego okrążenia.

W określonych sytuacjach DPD w całości albo jej część może być zmuszona przejść do działań w rozproszeniu /działania małymi grupami/ z zachowaniem stałej łączności wewnętrznej i z przekończonym. Może to nastąpić w celu ocalenia nie obezwładnionych sił dywizji po wykonaniu nań uderzeń bronią masowego rażenia lub gdy podejście wojsk frontu zostało opóźnione, a istnieje groźba

rozbitcia zgrupowań bojowych, wyczerpanych długotrwałą walką, przez przeważające siły nieprzyjaciela. Również może się zdarzyć, że utrzymywane obiekty utraciły czasowo ważność pod względem operacyjno-taktycznym. Pododdziały DPD w tych okolicznościach mogą przejść do działań na dużym obszarze, a wówczas wysiłek będą

koncentrować na dezorganizację systemów dowodzenia /kierowania/
i zaopatrywania oraz wykonywać inne dodatkowe zadania. x/

---

x/ Szerzej problematykę tę przedstawia kpt. T. Kędzióra w pracy dyplomowej nt. "Organizacja i prowadzenie przez wojska DPD działań bojowych w rozproszeniu". Wyd. ASG, Warszawa 1981, /archiwum ASG/.

